

roman prin Moldova de jos" voiu reveni mai de aproape și asupra antichităților de la Barboși și Șendreni.

V. PÂRVAN.

VI.

Observațiuni asupra sfeșnicului de la Vieroș

Un studiu comparativ al materialului artistic de la noi ne-ar oferi multe surprize. Am găsi obiecte de întrebuințare religioasă și domestică care au fost introduse imediat cu apariția lor în industria apuseană.

Covoarele genoveze din colecția Muzeului Național, aduse de Neagoe Voevod, aproape odată cu apariția lor în Italia, nu fac de cât să confirme această presupunere.

Muzeul Național mai posedă un obiect, în imediată înrudire cu arta renașterii italiene: este un sfeșnic de lemn, care a fost al bisericii de la mănăstirea Vieroșul.

Nu are nici o dată pe el, și esemplare care se apropie de acesta mai sunt și aiurea. Muzeul Etnografic, biserica mănăstirii Verbila, biserica Bucur și altele poate posedă esemplare deacestfel. Din câte cunosc eu însă, cel de la Vieroș este cel mai apropiat, prin profilatură și ornamentație, de sfeșnicele de bronz din epoca renașterii.

În „sala bronzurilor“ dela Muzeul Național din Florența se află esemplare de o asemănare uimitoare ¹⁾. De alt-fel artiștii italieni au dat o dezvoltare și mai mare acestor obiecte rituale, isbutind să obție cu ele o impresie monumentală ²⁾.

Esemplarul de la Vieroș prezintă însă particularități care de o cam dată nu se pot explica. La candelabrele italiene baza era formată dintr'un trunchiu de piramidă, sprijinit în cele trei puncte inferioare pe câte un picior de leu, iar punctele superioare corespunzătoare decorate cu câte un cap de berbec. Fețele erau ocupate de ecüsoane, cu embleme princiare. Baza celui de la Vieroș păstrează aceeaș formă geometrică, însă o decorează cu vulturi cu două capete, așezați pe muchiile piramidei. Capetele lor se resfrâng fie-

1) No. 5259 din colecția făcută de Neue Photographische Gesellschaft. A. G. Berlin-Steglitz.

2) Corrado Ricci : *Italie du Nord* (Colecția «Ars Una species mille»), pag. 104 : Candelabrul basilicei St. Anton din Padova de Andrea Briosco (Ricci). (1470 - 1532): Candelabrul făcut de Fontana pentru Certosa din Pavia : *Italia monumentale*, pag. 38, ed. Bonomi, Milano.

Sfeșnicul de la Vieroș (Muzeul Național).
care pe câte o față a piramidei, unde se întâlnesc, spre a susține coroana domnească,

cu cel al pajurei de pe colțul vecin. Colțurile superioare ale piramidei între găturile pajurei sunt decorate cu câte un cap de leu, rudimentar indicat. Profilatura distinsă și armonia ce rezultă din proporționarea amănuntelor între ele, ne întăresc în convingerea că acest obiect de artă este rezultatul unei imitații. Căci nu se poate ca un artist care alcătuește un tot artistic așa de fericit și de savant, să nu poată indica ca lumea o foaie de acantă sau o frunză oare-care. Și apoi, între două genuri asemănătoare, aflătoare unul la noi și cel-lalt în Italia, de sigur că nu la noi ar fi cel original.

Neavând o colecție completă de fotografii ca să putem stabili gradul de vechime al fiecăruia, nu putem preciza rostul suportului de la sfeșnicele noastre. Vulturii, cari înlocuiesc celelalte ornamentații, au fost întrebuințați prima dată la noi, din cauza situației sociale a celor ce dăruiau acele sfeșnice, sau i-am importat, ca element decorativ, *deja stilizați*, din țările care îi aveau în marca lor și cu care noi ne găseam în legături apropiate? (Serbia și Austria).

Lucrul acesta are o deosebită importanță, căci ne lămurește dacă aveam legături directe cu lumea renașterii italiene sau aceste forme ne veniau prin alții. Din exemplarele pe care le cunosc eu, acesta de la Vieroș mi se pare cel mai vechiu, atât din cauza asemănării sale stilistice cu cele ale renașterii cât și din cauza execuției îngrijite a profilaturei, ceea ce dovedește că a avut înainte-i un exemplar bun. Cele de mai târziu, inferioare, prin profilatură și execuție, introduc în bază modificări radicale: sau decorează colțurile cu îngeri trațați în cariatide (bis. Bucur) sau suportul este format de trei picioare întoarse în afară, spre a-i da o bază suficientă de sprijin¹⁾. Cu vremea profilatura se șterge din ce în ce, până ajunge iarăși la forma veche: un baston inelat prins între două talere—cel inferior îl menține vertical, iar de cel superior se prind lumânările (Tismana).

După cum vedem, o colecțiune *rațională* de fotografii ne poate da lămuriri neprețuite, fără de care nu se poate alcătui nici cel puțin mici monografii, cu atât mai mult o istorie a artelor românești.

SP. CEGĂNEANU

1) Mănăstirea Verbila. Vezi Buletinul Societății Arhitecților Români, No. 1, p. 5—6

VII.

Despre schitul Hotărani

Situațiunea geografică a acestui schit, așezat într-o localitate preistorică, alături de necropolea coloniei Romula.—Proximitatea lui de „Balta Județului” de pe moșia fostă a boerilor Fărcășani.—Judecia lui Farcaș din 1247 la Fărcașe, Hotărani și Reșca.—Note și îndreptări în lectura pisaniei și în lista ctitorilor zugrăviți în biserică: Fărcășanu, Fălcoianu, Cantacuzino, Brâncoveanu.

I. *Situațiunea, descrierea, pisania.* Mănăstirea Hotărani sau Otărani, cum i se mai zice în pisanie, se află în satul cu acelaș nume din județul Românaț, nu departe de lunca Oltului. După pisanie, s'a înălțat între anii 1587-1588, fiind prenoită între anii 1707-1708, de când datează și pictura murală. Din întreaga așezare mănăstirească de odinioară, ni se păstrează până astăzi, în bună stare, biserica ascunsă după muchia unui delușor, cu zidul vechiu în părăsire, ce ocolea chiliile cu totul distruse. Mai sus de biserică, în mijlocul unei porumbiște, se vede de departe clopotnița, în forma unui turn înalt, fără acoperiș, pustie și stingheră, ca și când ar plânge singură ruinele din împrejurimi. La câțiva pași de clopotniță, trece drumul roman ce vine dela Islaz, de lângă Dunăre, mergând spre munte și străbătând în Hotărani o stațiune preistorică, cu măguri de diferite mărimi, printre cari s'a întins o dată necropolea vechiei colonii Romula, capitala Daciei Maluensis; iar la câteva sute de metri de schit, se văd ruinele cetății dela Reșca, numită impropriu Cetatea Antinei sau Antina, cunoscuta acropole a Romulei. În sfârșit, ceva mai departe de biserică, în pădurea din marginea satului către Olt, se vede o poiană, căreia i se zice în vechile hotărânicii „Balta Județului”, iar acum în graiul sătenilor „Balta Judelui”.

Aceasta este, în câteva cuvinte, situațiunea geografică a schitului dela Hotărani, față de rămășițele istorice ce-l înconjoară și-i dau un farmec de profundă sanctitate. Nicăeri, într'adevăr, aiurea, sufletul nostru românesc și creștin nu s'ar putea adânci mai mult în contemplațiunea sfântă a unor vremi apuse, de cât aici la Hotărani, unde omenirea de odinioară, trecută la altă viață, trăește și astăzi sub ochii noștri, tocmai prin semnele morții și ale pietății, adică prin morminte. Căci, aici vezi măguri cu rămășiți preistorice, dincolo mobile cu sarcofage din epoca